

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МАТЕРІАЛИ МІЖВУЗІВСЬКОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

19 ТРАВНЯ 2021 РОКУ

ХАРКІВ – 2021

УДК 37.013.42
ББК 74.60
А 43

За редакцією
доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Васильєвої Марини Петрівни

Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали міжвузівської дистанційної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти (19 травня 2021 року); за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. 78 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (протокол № 5 від 11 травня 2021 р.).

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2021.
© Васильєва М.П., 2021.

Кривохата К. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ АДИКЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	49
Лейба А. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ В УМОВАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї.....	52
Напольських В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	54
Новицька А. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	57
Паршина В. ЩОДО АКТУАЛЬНОСТІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНОГО ПАТРОНАЖУ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ В СТАЦІОНАРНОМУ ВІДДІЛЕННІ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	59
Пихова П. АНАЛІЗ ЗМІСТУ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ БАГАТОДІТНИХ СІМЕЙ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	60
Полякова К. ВІДЕОЛЕКТОРІЙ У ПЕРВИННІЙ СОЦІАЛЬНІЙ ПРОФІЛАКТИЦІ НАРКОЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ.....	62
Сапельнікова А. ІЗОТЕРАПІЯ В ПРОФІЛАКТИЦІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	65
Сиротюк М. АДАПТАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ.....	67
Сініченко А. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ В УЧНІВСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	68
Столярова Н. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	70
Тараненко А. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В БЛАГОДІЙНИХ ФОНДАХ.....	72

3. Лебедь Роман. Сирітство перетворюється на замкнене коло. *BBC України*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-40116858> (21.09.2020).
4. Товстуха О. М. Особливості соціально-педагогічної профілактики соціального сирітства в умовах загальноосвітнього закладу: навч.-метод. посібн. для студ. вищ. навч. закладів. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 2018. С. 8-65.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Владислава Напольських

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Л.М. Макар

У сучасних умовах становлення національної культури та освіти головним завданням навчання та виховання учнів загальноосвітніх шкіл є формування громадянина свідомого, креативного та здатного виконувати різні соціальні ролі та створення оптимальних умов для соціального становлення й саморозвитку молодого покоління. Метою формування такої особистості є становлення та збереження її фізичного й морального здоров'я, залучення її до загальнокультурних і духовних цінностей через досягнення національної культури та успішну соціалізацію. Термін «соціалізація» є складним і багатоаспектним. Ознайомлення з науковою літературою дає можливість зазначити, що дану проблему досліджували різні вчені: Г. Андреева, І. Зверева, А. Капська, А. Мудрик.

Особливої актуальності набуває питання пов'язане з вихованням дітей з особливими освітніми потребами. У ході дослідження нами визначено, що проблемою соціального виховання дітей з особливими освітніми потребами займається велика кількість науковців: А. Капська, Л. Коваль, І. Зверева.

Відзначимо також, що соціальне виховання - «це створення в суспільстві умов та заходів, спрямованих на оволодіння і засвоєння підростаючим поколінням загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування в нього соціально-позитивних ціннісних орієнтацій». Воно здійснюється у процесі взаємодії особистості в різних сферах життєдіяльності: освіта, організація соціального досвіду людини, індивідуальна допомога їй. Л. Березовська вважає, що проблема виховання, соціалізації та розвитку особистості є однією з центральних проблем педагогіки.

У роботі ми поділяємо точку зору таких вчених, які розкривають сутність категорії «соціальне виховання» через співвідношення з поняттям «соціалізація».

Соціальне виховання здійснюється в процесі соціально-педагогічної діяльності. З урахуванням означеного під соціально-педагогічною діяльністю з

виховання дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти розумітимемо комплекс заходів, спрямованих на забезпечення досягнення соціально-педагогічної мети- сприяння розвитку соціально-значущих якостей особистості дитини з особливими освітніми потребами - оволодіння уміннями та навичками у різних сферах діяльності; поглиблення спеціальних знань, набуття соціального досвіду, засвоєння соціально-позитивних цінностей. При цьому метою соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання дітей з особливими освітніми потребами є- сприяння їх активному функціонуванню в соціальному середовищі. У нашому дослідженні мета полягає в досягненні успішності соціалізації дітей з особливими освітніми потребами у сучасних умовах і їх саморозвитку як суб'єктів діяльності.

Отже, здійснений науковий пошук дозволив виділити особливості соціалізації дітей з особливими освітніми потребами: для дитини з особливим освітніми потребами унікальним є емоційне переживання свого фізичного і психічного стану, сприйняття себе як активного суб'єкта діяльності; соціальний досвід дітьми з особливими освітніми потребами накопичується повільніше, ніж їхніми здоровими однолітками (спеціальна організація передачі, засвоєння і відтворення соціального досвіду дітьми з особливими освітніми потребами); соціальний досвід дітей з особливими освітніми потребами формується в умовах диференційованого та інтегрованого середовища.

Проведене дослідження включає такі складові структури процесу соціалізації дітей з особливими освітніми потребами: знаннєво-ціннісний компонент, що включає володіння знаннями змісту соціальної компетентності, розуміння соціальної дійсності, розвиток світоглядних, правових та естетичних цінностей; культуротворчий, що включає творчу само актуалізацію, креативність, здатність до саморозвитку; особистісний, що характеризується засвоєнням соціальних ролей, навичками спілкування, самореалізацією; поведінковий, що представлений накопиченням досвіду соціальної поведінки.

У зв'язку з цим, під комплексною програмою соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання дітей з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти, у нашому дослідженні розуміємо систему дій, що реалізується різними суб'єктами – представниками громадських організацій, практичним психологом, класним керівником, вчителями-предметниками, соціальним педагогом, адміністрацією навчального закладу і батьками на підготовчо-діагностичному, змістовно-діяльнісному та рефлексивному етапах.

Метою підготовчо-діагностичного етапу є: аналіз проблеми соціального та особистісного становлення (врахування соціальної ситуації розвитку), що дозволяє здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію.

На змістовно-діяльнісному етапі передбачено: закріплення знань в учнів про соціальну компетентність, сприяння розумінню соціальної дійсності, розвиток соціально значущих якостей особистості, творчого потенціалу, здатності до саморозвитку.

Рефлексивний етап спрямовано на осмислення і оцінку результатів проведеної соціально-педагогічної роботи із засвоєння молодшими школярами

соціальних ролей, розвитку здатності їх до продуктивної комунікації, формування в учнів ціннісного ставлення до соціуму через поведінку і діяльність.

Відзначимо також, що комплексна програма передбачає здійснення роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та їх батьками, а також педагогічним колективом навчального закладу.

Так, соціально-педагогічна робота з дітьми з особливими освітніми потребами включає такі напрями:

- соціально-правовий (підтримка правового статусу дитини з особливими освітніми потребами);
- психолого-педагогічний (розвиток пізнавальної, емоційно-вольової, соціальної сфер особистості, комунікативних навичок, позитивної самооцінки і самоаналізу своєї поведінки; розвиток фізичних сил і можливостей). Передбачено проведення таких заходів: «Цікавий світ професій», «Здоров'я-найбільший скарб», Майстер-клас аніматора-вчителя малювання, створення композиції «Скляний натюрморт», виховних занять - «Знайомство», «А може так і треба».
- соціально-психологічний - регулювання міжособистісних відносин у родині, в організації дозвілля дитини з особливими освітніми потребами, набуття батьками спеціальних навичок виховання дитини з особливими освітніми потребами, до якого включено заходи: спортивне свято «Тато, мама і я-спортивна сім'я», благодійна акція «Твори добро!», екскурсія до парку Фельдмана, інформаційно-методична виставка для батьків «Повір у себе», майстер-клас вчителя – аніматора зі створення мандали з природного матеріалу з батьками «Морська подорож», круглий стіл для батьків обмін досвідом з виховання дітей за участі контактної особи, анкетування батьків.

Впровадження розробленої нами програми з соціально-педагогічної діяльності з розвитку соціально значущих якостей дітей з особливими освітніми потребами у навчальний процес Харківської гімназії № 43 свідчить про її позитивний вплив на рівень розвитку компонентів соціалізації дітей з особливими освітніми проблемами, зокрема: у дітей підвищився рівень знань змісту соціальної компетентності, покращилося розуміння соціальної дійсності, спостерігається здатність до само актуалізації, прояву креативності, до саморозвитку; діти демонструють навички продуктивної комунікації з індивідами та групами, здатні виконувати різні комунікативні ролі, що підтверджує ефективність розробленої програми й доцільність її застосування з метою розвитку здатності до успішного інтегрування дітей з особливими освітніми потребами в оновлене освітнє середовище.